

Lärohandledning

Livet på en kylskåpsdörr griper, trots sitt relativt ringa format, verkligen tag i läsaren – så också i mig. Men när jag väl torkat tårarna och snutit näsan, börjar kugghjulen i min pedagoghjärna genast att snurra, för det här är en riktig liten pärla för en pedagog! Bokens teman är sådant som de flesta av oss varit med om, på ett eller annat sätt – förlust, sorg, relationen mellan barn och förälder, kommunikation – och hur tufft det kan vara att prata om det som är svårt eller verkligen betyder något. De korta kapitlen och det enkla, vardagsnära språket gör också att den passar de flesta elevgrupper, oavsett vilken språklig nivå de befinner sig på.

Det som ligger närmast till hands efter att ha läst *Livet på en kylskåpsdörr* är kanske att föra samtal med sina elever kring bokens centrala teman, men jag har istället valt att fokusera på bokens ganska okonventionella format.

Från lappar till löpande text

Låt dina elever välja ut några lappar ur boken och skriva om dem till en löpande, berättande text. Om eleverna inte är bekanta med texttypen, kan det vara bra att gå igenom syfte, struktur och språkliga drag. Eftersom detta är ett utdrag ur en längre text behöver de inte följa strukturen till punkt och pricka, men den bör vara skriven i presens eller preteritum, ha en tydlig röd tråd samt innehålla dialog.

Be eleverna att välja lappar i en följd, annars finns det en risk att glappen blir för stora och texten blir osammanhängande. För att den löpande texten ska få ett flyt måste de fylla i eventuella luckor med information. Vad händer mellan

lapparna? Vad säger personerna till varandra? Hur känner de sig?

När eleverna är färdiga med sina löpande texter kan de dela in sig i mindre grupper om tre-fyra elever och läsa upp texterna för varandra. Hänger den löpande texten ihop? Har alla eventuella luckor fyllts i? Låt dem jämföra den löpande texten med lapparna den utgår ifrån. På vilket sätt skiljer sig de två texterna åt? Avsluta med en helklassdiskussion där ni försöker ringa in skillnaderna mellan de olika texterna.

Modern kommunikation

Att kommunicera via lappar påminner också mycket om hur vi idag kommunicerar med varandra via sms, mail och olika chattar. Hur påverkar detta vårt sätt att kommunicera? Vilka fördelar respektive nackdelar finns med den här typen av kommunikation? Låt dina elever välja en eller flera lappar ur boken och skriva om dem så som de skulle ha formulerat dem om det var

- ett sms
- ett mail
- en chatkonversation

Jämför de olika texterna med varandra. Vilka likheter respektive skillnader kan de hitta? För att strukturera upp samtalet kan ni med fördel använda er av ett så kallat Venn-diagram. Rita tre cirklar som överlappar varandra i mitten. I den del där cirklarna överlappar varandra fyller eleverna i likheterna mellan de tre texterna och i de övriga tre fyller de i det som är unikt för respektive text.

Skriv med hjälp av lappar

Kommunikationen via lappar kan också plockas upp i ett arbete kring kreativt skrivande. Här följer tre olika förslag på hur du kan lägga upp ett arbete med hjälp av post-it-lappar.

1. Dela ut post-it-lappar till eleverna i klassen – tre var – och be dem skriva sitt namn på baksidan av varje lapp. På framsidan av en av lapparna ska de skriva en person, på den andra en plats och på den tredje en händelse. När detta är klart skickas lapparna vidare till nästa person som lägger till en detalj om personen, platsen och händelsen. Lapparna skickas på detta sätt runt ett varv i klassrummet. När lapparna till slut hamnar hos ”ursprungspersonen” (vars namn står på baksidan av lappen) igen har hen fått en rad uppslag och kan börja skriva sin berättelse.

2. Dela in klassen i mindre grupper om fyra-fem personer som tillsammans ska skriva en berättelse. Ge var och en fem post-it-lappar. På lapparna skriver de (individuellt och anonymt) en person, en plats, en händelse, ett problem och en lösning. Gruppen går sedan gemensamt igenom alla lapparna och enas om vilka personer, platser, händelser, problem och lösning de vill ha med och skriver utifrån det en gemensam berättelse.

3. Skriv post-it-berättelser. Berättelsen får inte vara längre än vad som ryms på en post-it-lapp, men måste fortfarande följa strukturen för en berättande text med inledning, problem, händelser, lösning och avslutning. Denna skrivövning tvingar eleverna att fokusera på just strukturen samt skriva kort och koncist. Post-it-berättelserna kan sedan sparas och användas som inspiration i framtida skrivprojekt.

Arbeta med poesi

För att bearbeta sina känslor kring mammans sjukdom läser Claire självhjälpsböcker och poesi skriven av cancerpatienter. Läsningen hjälper henne inte bara att förstå sin mammas situation bättre, utan inspirerar henne också till att börja skriva egna dikter. Poesi finns inte bara med i bokens handling, utan även rubrikerna till de olika kapitlen kommer från en dikt som Claire hittar i en av böckerna och skriver till sin mamma.

Poesi är en skönlitterär genre som de flesta elever inte är så välbekanta med, vare sig när det kommer till att läsa eller skriva. När jag arbetar med poesi brukar jag därför börja med något jag brukar kalla för kylskåpspoesi (efter de små magneter med ord som var populära under tidigt 2000-tal och som du kan se på den här bokens omslag).

1. Börja med att dela upp klassen i fyra grupper och låt varje grupp bli ansvarig för en av bokens fyra delar.
2. Låt eleverna, enskilt, välja ut 50 ord var ur just sin del. Det är viktigt att de väljer ord ur alla de större ordklasserna – substantiv, verb, adjektiv och adverb, men även interjektioner kan vara bra att ha med.
3. Orden skriver de ned på små lappar och samlar i en gemensam skål eller liknande.
4. När de fyllt skålen med ord är det dags att börja skriva! Varje elev plockar åt sig ett antal ord ur skålen och med hjälp av dem ska de försöka skriva en dikt genom att lägga ut orden på bänken framför sig. Eftersom orden är ”lösa” kan de flytta runt dem efter eget tycke och smak och leka med ordföljd och radbrytning. Om de saknar något ord brukar jag låta dem skriva in det där det behövs, direkt på bänken.
5. När eleverna är nöjda med sin dikt renskriver de den på papper eller på datorn. De elever som är snabbt klara kan fortsätta skriva fler dikter.
6. När alla elever skrivit minst en dikt var samlas gruppen igen och läser upp dikterna för varandra. Dikterna kan sedan samlas i en gemensam diktbok eller illustreras och sättas upp på väggen. Ja, här är det egentligen bara fantasin som sätter gränser!

Fördelen med det här sättet att jobba är att eleverna inte själva behöver stå för hela innehållet, utan kan i första hand fokusera på formen. Detta gör att alla elever, oavsett om de är starka skribenter eller ej, kommer igång och börjar skriva ganska snabbt. Begränsningen av antalet ord och ordklasser gör också att de tvingas tänka ”outside the box” och släpper uppfattningen många barn har om att dikter ska rimma och se ut på ett visst sätt.

Ja, möjligheterna att arbeta vidare med den här lilla pärlan till bok är som sagt näst intill oändliga. Stort lycka till och hoppas att ni får lika stor behållning av *Livet på en kylskåpsdörr* som jag haft!

Anna Modigh
Lärare och läromedelsförfattare